

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2011. október 17.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2011. október 17. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS

Időtartam: 60 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Fontos tudnivalók

Válaszait gondos mérlegelés után írja le!

Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon!

Ha javít, egyértelműen tegye!

Ügyeljen a helyesíráásra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Eredményes munkát kívánunk!

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Egyes feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő szövegrészlet számát.

Boldizsár Ildikó: Bukott mesehősök

(1) A világ mesekincsében sok olyan mese akad, amely nem az emberi természet nemesebb, a jót elfogadni kész és erkölcsi, szellemi fejlődésre mindig hajlandónak mutakozó oldalát mutatja be, hanem „sötétebb” oldalunk rejtett vagy rejtegetett tulajdonságait hozza felszínre és nevezi néven. A mesékben nemcsak sikeres, feddhetetlen, győzelemre termett mesehősök járnak-kelnek, hanem olyanok is, akiknek nem sikerül elérniük kitűzött céljaikat, s elbuknak a vállalt feladatok teljesítése közben. [...] A bukott mesehősöket leggyakrabban kővé változtatja valaki: a mese nem engedi meg számukra, hogy tovább haladjanak a rosszul választott úton. Ha megváltják őket, újabb lehetőséget kapnak, visszamehetnek oda, ahonnan elindultak, hátha a következő próbálkozás sikeresebbnek bizonyul majd. A mese tehát nem azt ígéri nekünk, hogy mindig győzni fogunk, és hogy minden jó tettünkért jót kapunk, hanem azt, hogy ha kitartóan próbáljuk végigjárni saját utunkat, amelytől sem a kudarcok, sem a figyelmünket más irányba terelő „kísértők” nem tudnak eltántorítani, az út végén közelebb kerülhetünk önmagunk legbenső lényegéhez, és lehetőségünk nyílik valamiféle harmónia megélésére is. [...]

(2) Könnyű dolgunk van akkor, ha a világszép királykisasszonnyal, a rettenthetetlen vitézzel, a jószívű és segítőkész leánnyal kell azonosulnunk. Az viszont már nehezebben megy, ha a féltékeny, irigy, bosszúálló, törtető, inkorrekt mesehősökben vagyunk kénytelenek ráismerni egy-egy nem-szeretem vagy mélyen elfojtott tulajdonságunkra. A meséken keresztül olykor megpillanthatjuk saját természetünk azon vonásait is, amelyekről egyébként nem szívesen veszünk tudomást. A legtöbb nő örömmel azonosul Csipkerózsika, Hamupipőke vagy Hófehérke alakjával, és könnyen átéli a szerelméért mindent feláldozó hősnő szenvedéseit, de ki az, aki az irigy, önző, féltékeny mostohaanyákban, a gyermeküket hűtlenül elhagyó anyákban vagy az esküvőjére igyekvő menyasszonyt elveszejtő álmenyasszonyokban önmagára merne ismerni?

(3) Pedig a meseirodalom tele van olyan történetekkel, amelyek abban segítenek, hogy szembenézhessünk saját, kevésbé szeretett, sőt önmagunk előtt is rejtegetett tulajdonságainkkal, és megértsünk valamit a rosszul végződő történetekből is. Ne felejtsük el: a mesék mindig csak egy hős számára végződnek jól, a többiek vereséget szenvednek a mese folyamán. De nemcsak a küldetésüket maradéktalanul beteljesítő hősök sorsából tanulhatunk valamit, hanem a bukott mesehősökéből is. Persze épp az ő sorsukat intézhetnénk el a

legkönnyebben, mondván, hogy a hazugság, az önzés, a mohóság, a kegyetlenség és gonoszság mindenképpen büntetést érdemel. Véleményem szerint túlságosan leegyszerűsítjük a történetben rejlő lehetőségeket, ha csupán erkölcsi igazságokat látunk vagy keresünk bennük. Sokkal többet kaphatunk ezekből a mesékből, ha önmagunk meghaladására buzdító felszólításokat is kihallunk belőlük!

(4) *A halász meg a felesége* című mese azon történetek közé tartozik, amelyeket nagyon sokan elutasítanak. Amikor ennek okát firtatom, rendre azt a választ kapom, hogy „a halász felesége annyira kapzsi és olyan csúnyán bánik a férjével, hogy azt még hallgatni is rossz”. Ilyenkor arra kérem a mesehallgatókat, hogy mese közben ne az asszonyra figyeljenek, hanem a halászra: vajon mit kezd ez a férfi asszonya megveszekedett birtoklási vágyával, mohóságával és agressziójával? Mi vezethet a mérték és mértékletesség teljes hiányához? Mit jelent határt szabni kívánságainknak, és kapcsolatba hozni őket reális lehetőségeinkkel?

(5) A mese elején a halász egy csukát fog, aki arra kéri a halászt, hogy dobja őt vissza a tengerbe. A halász így is tesz, majd hazamegy, és elmeséli feleségének, mi történt vele. Az asszony korholni kezdi amiatt, hogy mindenféle ellenszolgáltatás nélkül engedte útjára a halat, és visszaküldi férjét a tengerpartra, ugyan kívánjon már legalább egy takaros kis házikót. A halász vonakodva bár, de megteszi. A csuka teljesíti a kérést, ám a beteljesült kívánságot csupán két hétig kíséri öröm és megnyugvás a halász új otthonában. Akkor a feleség újabb kéréssel áll elő: most már kőkastélyban akar lakni. De ezzel sem elégszik meg. Ezután királyné akar lenni, majd császárnő, aztán pápa, végül maga az Úristen, hogy ő engedhesse fel a napot és a holdat az égre. Vágyainak semmi sem szab határt, és bizonyára még az Úristen státuszával sem lenne elégedett, ha a mese megengedné neki, hogy eljusson odáig. De a balsejtelmünk, hogy ennek egyszer rossz vége lesz, beigazolódik: utóbbi kívánsága után az asszony újra a régi halászkunyhóban találja magát.

(6) Ha csak az asszony figurájára koncentrálnak, valóban könnyen elintézhethetjük a mesét azzal, hogy a kapzsiságról szól, és nem történik benne más, mint hogy a mérték fogalmát nem ismerő nő, aki ráadásul még a férjét is terrorizálja, megkapja méltó büntetését. Verena Kast jungiánus pszichiáter nagyszerű könyve [*Férfi és nő a mesében*] hívta fel rá a figyelmemet, hogy az események illetően alakulásában a halász éppoly ludas, mint a felesége. Kast szerint a kívánságok nagyon fontos részei életünknek, mert amíg kívánságaink vannak, hiszünk abban, hogy helyzetünk megváltozhat. Az, hogy a mesebeli halásznak nincsenek kívánságai, ugyanolyan egyensúlyvesztés, mint a halásznő túlzott, mértékletességet nem ismerő kérései, majd parancsai. Talán lenne remény a két ellentétes létszemlélet harmonikus összekapcsolódására, ha egyszer a halász is kívánna valamit, az asszony pedig már nem

kívánna többet, vagy ha a halász „megálljt!” kiáltana legalább a harmadik kívánság teljesítése után. A harmónia azonban ebben a mesében nem teremődik meg. A halász hiába ismételteti önmagának az asszony viselkedését látva, hogy „nincs ez rendjén így”, nyíltan nem mer szembeszállni a feleségével. Úgy tűnik, hogy a halásznak egy ideig még tetszik is az asszony viselkedése, noha érzi a veszélyeit is. Mégis ő az, aki újra és újra elmegy a halhoz, és – kissé szégyenkezve ugyan – előáll a kívánságokkal.

(7) Nagyot tévednénk, ha ezt a mesét úgy olvasnánk, hogy szétválasztanánk a bennünk lévő férfit és nőt, és a másik nemre mutogatnánk csúfolódva. A mesék értelmezésekor soha ne feledkezzünk meg arról, hogy a mese minden szereplője mi magunk vagyunk. Láthatjuk, milyen tapasztalatokkal gazdagodhatunk azáltal, hogy a halász szemszögéből is végiggondoljuk a történetet.

(8) Nagy meglepetésben lesz részünk, ha a csuka oldaláról is megtesszük ugyanezt.

Forrás: Boldizsár Ildikó: *Bukott mesehősök*. Könyv és nevelés 2004. 1. szám. Részlet.

1. A cím látszólagos ellentmondását a szöveg megmagyarázza.

a) Indokolja meg, miért avatja hőssé a szerző a bukott szereplőket is! (3)

.....

b) Soroljon fel a szövegben megjelenő három bukott mesehős-típust! (2)

-
-
-

4 pont	
--------	--

2. „A bukott mesehősöket leggyakrabban kővé változtatja valaki...”

a) Miért? - Azért, hogy

- szívük keménységét érzékeltesse.
- érezzék a büntetés súlyát.
- meggátolja a további helytelen cselekedetekben.
- mindenki láthassa, mi vár a bűnösre.

Húzza alá azt a megoldást, amely a szöveg alapján a leginkább helytálló megállapítást tartalmazza! (1)

b) Végzetes-e a mesékben ez a bűnhődés?

c) Állítását a szöveg alapján két válaszelemmel indokolja! (1)

.....

4 pont	
--------	--

3. A szöveg ismerteti és értelmezi *A halász meg a felesége* című mesét. (5) (6)

a) A meseismertetés (5) megfelelő részletének idézésével igazolja az értelmezés (6) alábbi megállapításait!

- „a halász épp olyan ludas, mint a felesége” :.....
- „a halászné túlzott, mértéket nem ismerő kérései”
- „a nő ... megkapja méltó büntetését”:

3 pont	
--------	--

b) A mese egyik, Grimm testvérek által írt változatában a következő versike olvasható:

*Tiki-toka terelő –
 csuka koma, jer elő!
 Ami van, az nem elég,
 mást akar a feleség!*

A mese történetének melyik pontján, milyen céllal hangozhat el ez a szöveg?

A történetbeli hely:

.....

Az elmondás célja:

2 pont	
--------	--

4. a) Magyarázza meg, miben különbözik az alábbi (aláhúzott) szópárok jelentése! Nevezze meg, hogy a nyelvi jelek melyik szintjén és mi okozza a különbséget!

- „sötétebb oldalunk rejtett vagy rejtegetett tulajdonságai” (1)

jelentéskülönbség:

.....

a nyelvi különbség:

- „az esküvőjére igyekvő menyasszonyt elveszejtő álmenyasszony” (2)

jelentéskülönbség:

.....

a nyelvi különbség:

- „Mi vezethet a mérték és mértékletesség teljes hiányához?” (4)

jelentéskülönbség:

.....

a nyelvi különbség:

6 pont	
--------	--

b) Milyen viszonyt teremt az alábbi kifejezések között a szöveg?

A viszonyokat a kifejezések között jelölje a következő jelekkel:

súlyosabb > enyhébb dolog

enyhébb < súlyosabb dolog

azonos vagy ugyanolyan: =

ellentétes: ↔

Írja a jelek alá azt a szövegbeli kifejezést is, amelyik egyértelművé teszi a döntést!

- kevésbé szeretett önmagunk elől is rejtegetett (3)

- királyné császárnő pápa (5)

.....,

- a halásznak nincsenek kívánságai a halászné túlzott kérései, parancsai (6)

.....

- a halásznak egy ideig tetszik az asszony viselkedése érzi a veszélyeit is (6)

.....

4 pont	
--------	--

5. „A harmónia azonban ebben a mesében nem teremődik meg” – állapítja meg a szerző az elbeszélte meséről. (6)

Írjon a meséhez olyan két-három mondatos befejezést, amelyben megteremődik a harmónia!

.....

.....
.....

2 pont	
--------	--

6. „Nagyot tévednénk, ha ezt a mesét úgy olvasnánk, hogy szétválasztanánk a bennünk lévő férfit és nőt, és a másik nemre mutogatnánk csúfolódva.” (7)

a) Az idézett mondatot írja át úgy, hogy mindegyik igéje kijelentő módú, egyes szám harmadik személyű alakban legyen!

.....
.....
.....

2 pont	
--------	--

b) Miként változott meg az átalakítás után a mondat hatása a befogadóra?

.....
.....

1 pont	
--------	--

7. Az alábbiakban a Boldizsár Ildikó szövegét összefoglaló vázlatpontokat olvashatja – helytelen sorrendben. Állítsa a szövegnek megfelelő sorrendbe a mondatokat!

- Egy elbukó mesehős története
- A meseolvasó mint a történetek befogadója
- A mesék csoportosításának egy lehetséges szempontja: sikeres és kudarcot vallott hősök
- A mese mint önismeret
- A mesehősök viselkedésének egy lehetséges értelmezése
- Egy „nemszeretem” mese fogadtatása

-
-
-
-
-
-

4 pont	
--------	--

8. A szöveg többféle módon is utal arra, hogyan érez a szerző a mesék iránt.

Az alábbi utalások értelmezésével írjon rövid fogalmazást arról, miként viszonyul Boldizsár Ildikó a mesékhez!

- „mesekincs” (1)
- „sokkal többet kaphatunk ezekből a mesékből” (3), „tapasztalatokkal gazdagodhatunk” (7)
- „amikor ennek okát firtatom” (4), „ilyenkor arra kérem a mesehallgatókat (4)”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 pont	
--------	--

9. Ha Önnek illusztrálnia kellene Boldizsár Ildikó írását, melyiket választaná a következő ábrák közül? Figyeljen arra, hogy a szöveg egészének fő gondolatát fejezze ki a kép!

Karikázza be a kép betűjelét, és döntését indokolja összefüggő mondatokkal a szöveg és a kép értelmezésével!

A)

B)

C)

D)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés	40	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum:

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2011. október 17.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2011. október 17. 8:00

II. SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Fontos tudnivalók

Válasszon ki és oldjon meg egy feladatot! Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, és adjon számot ismereteiről is.

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól. A szövegbe is jegyzetelhet.

Válasza 3–8 oldal terjedelmű legyen.

Eredményes munkát kívánunk!

Érvelés

A remekművek vagy a népszerű alkotások visznek-e közelebb az irodalom, az olvasás megszeretéséhez? Legalább három irodalmi alkotás bemutatásával és értékelésével fejtse ki véleményét! Érvelésében vegye figyelembe az alábbi megállapítást is!

„Annyi bizonyos, hogy az iskolában mind a mai napig a humanista tradíció irodalom-felfogása érvényesül, tehát hogy kizárólag a klasszikusokat kell tanítani. [...] Hankiss Elemér még az 1970-es évek elején tette szóvá a „remekművek terrorját”, azt, hogy a gyerek az iskolában csupa kiválósággal találkozik. Meglehetősen fárasztó dolog állandóan lábujjhegyen járni.”

Forrás: Veres András: *Az irodalomtörténet védelmében (A gimnáziumi magyartanítás elméleti dilemmáiról)*. www.freeweb.hu/magyartanarok/Veres_A_Kritika.html - 129k -

VAGY

Egy mű értelmezése

Olvassa el és értelmezze Lovik Károly alábbi novelláját! Miként kerül szembe az *unalmas* és az *érdekes* fogalma a műben? Hogyan változik a szövegben ennek az ellentétnek a megítélése? Milyen nyelvi és szerkezeti megoldások járnak hozzá a nézőpont átalakulásához?

(A feladat elvégzéséhez nem szükséges az alkotó és életművének ismerete.)

Lovik Károly: *A gyilkos*

Az asszony csupa ideg volt, homlokán a vékony kék ér nyugtalanul lüktetett, s az ajka untalan kicserepesedett, míg a férfi csöndesen olvasgatott a teraszra kitett tengerparti kosárban.¹ Jómódú emberek voltak, ez nemcsak a tengerparti kosárról, hanem a lakásról is látszott, amelynek ezüsttárgyai, régi festményei, sárgaréz veretes bútorai előkelő, meleg hangulattá tömörültek. A villa egyszerű, de nagyon csinos volt, kettős fedél ült rajta, mint a régi kastélyokon, míg az áttört függönyök, a sárga faredőnyök, az izzólámpák és a ház mellett álló kis motor az új időket hirdették. A kertben tiszta vászonnadrágban, komoly arccal egy nagy kalapos kertész locsolgatott, odébb a foxterrierek ugráltak. Minden tiszta és rendes volt, mintha most fényezték volna be.

A teraszon ülő pár, mint látható, párbeszédet szakított félbe. Nyilvánvaló volt, hogy a férfi hagyta abba – udvariasan elvágta a vitatkozást, s kezébe véve az újságot, nyugodtan olvasgatott. Az asszony azonban ideges volt, mint rendesen, akármily csekélyeségről volt szó. Most is apróságról beszéltek, a szép hölgy szemrehányást tett a férjének, amiért csak kutyákkal és lovakkal tud foglalkozni, a férfi pedig azt vitatta,² hogy a kutyákban és lovakban több jellem van, mint az emberekben. Az emberek ugyanis mind hiúk, tartotta, az állatok ellenben őszinték. Hiú az egyik ember a szépségére, a másik a vallására, a harmadik a ravaszságára, a negyedik a dinnyéire, az ötödik a gyerekeire, sőt olyan is van, aki a gabszágával hivalkodik. Az asszonyt mindig felizgatta az ilyen fejtegetés, mert meg volt róla győződve, hogy az ura ingerkedik vele. A férje, úgy vélte, kitalálja ezeket a dolgokat, hogy mentesse végtelen szárazságát és örökös kümológiai³ érdeklődését. Egyenesen meg is mondta neki, hogy unalmas embernek tartja, s maga se tudja, miért szereti. A férfi ilyenkor nevetett, s megsimogatta szép fekete szakállát, amely mint a sötét acélpenge csillogott.

– Egyébként – szólalt meg egyszerre Illenczi –, be fogok önnek mutatni egy érdekes embert, akihez, ha megunt, férjhez mehetne. Most jut ugyanis eszembe, hogy reggel találkoztam Marjai főhadnaggyal.

Az asszony idegesen kapta föl a fejét.

¹ fonott, ovális alakú ülőalkalmatosság, amit többnyire a tengerparti strandokon használtak

² itt: 'a vitában azt az álláspontot képviselte'

³ kutyákkal foglalkozó tudományág

– Hagyjon nekem békét ezekkel a novellai alakokkal! Marjai főhadnagy... ez már előre úgy hangzik, mint egy elbeszélés címe. A főhadnagy összetör minden szívet, s aztán lelövi az asszony férjét. Alapjában pedig Marjai főhadnagy késsel eszi a halat.

A férfi mosolygott.

– Marjai főhadnagy kivétel a szabály alól. Marjai agyonszúrta a feleségét, ki őt megcsalta.

Az asszony meglepve nézett urára.

– Ez az a Marjai, akiről az újságok annak idején annyit írtak? Azt mondják, hogy az udvarlót is lelőtte?

– A házibarát csak úgy szabadult meg, hogy egy szekrénybe bújt, s nem engedte az ajtót kinyitni.

– Érdekes ember – szólt az asszony. – Ez, lássa, őszintén véleményt mondott. Itt lakik?

Illenczi kinézett a kosárból.

– Éppen erre jön. Vagyok vele olyan jó viszonyban, hogy fölhívhatom. Együtt szolgáltunk Krakóban.

Tíz perc múlva Marjai főhadnagy, egy nyurga, angol bajuszú úr, beállított a szobába. Nem volt egyenruhában, a hadseregtől az emlékezetes eset után megvált, s ma már alig valami sejtette az egykori katonát. Egyszerűen, de választékosan volt öltözködve, azonban az ujján nagy, kirakatba való ékszerek csillogtak. Modorán bizonyos öntudat ömlött el, a tekintetében is volt valami követelő, mint azokéban, akik tudják, hogy valakik, s megkívánják, hogy a világ is tudomást vegyen róla. Nála az okot rá egykori gyilkossága adta, azóta, hogy az eset megtörtént, az előbbi udvarias ember követelőző lett, fürdött a népszerűségben, s lenézett mindenkit, aki nem képes rá, hogy a feleségét leszúrja.

Meghajlott az asszony előtt, s helyet foglalt az egyik angol székben. Látszott, kíváncsi rá, vajon Illencziné tudja-e, hogy kivel beszél. Mikor az asszony megmondta, hogy már hallotta a hírért, elmosolyodott, mint a művész, ha előző esti sikeréről beszélnek, és meglegegetten, bár alig észrevehetően biccentett a fejével.

– Meg kell önnek mondanom – szólt az asszony –, hogy igen érdekes embernek tartom. A halál az Isten joga, az az ember, aki magához ragadja e hatalmat, bizonyos mértékben Prométheuszra hasonlít.

– Minden bizonnyal! – vetette közbe Illenczi. – Marjait azóta népszerűség is veszi körül. Úgy mondják, sok virágot is arattál ezen a réven?

– Bizonyos, hogy az embereket, bár ez kissé mosolyogni való, de érdekli személyem! – vette föl a szót élénken a főhadnagy. – Amerre járok, mindenütt megcsodálnak, s a hátam megett összesúgnak: „Ez az a főhadnagy? Ez ölte meg a feleségét? Nem zárták be?” És így tovább. Úgy látszik, a világon még ritkák az olyan emberek, akik képesek becsületüket megtorolni. Véleményem szerint csak az férfi, aki hasonló esetben hasonlóan jár el. Nemde?

– Feltétlenül! – bólintott Illenczi. – Kár, hogy a katonai pályád ez eset miatt félbeszakadt. Emlékszem, annak idején szerettél matézissel⁴ foglalkozni. Nem mennél a mérnöki pályára?

Marjai intett a fejével.

– Ó, nem, az nagyon unalmas dolog... Egyébiránt, hogy a tárgynál maradjak, gyilkolni tulajdonképpen szép dolog. A teremtés is nagy, ám nemde a rombolás is. Isten megalkotta a hegyeket és tengereket, de nagyobb munkát végez majdan az, aki eltörli a hegyeket és a tengereket. Én minden gyilkost megértek, mert értékelni tudom a bátorságot, amelyet tette elkövetésében kifejt. A legtöbb ember gyáva, és e gyávák többsége teremtette meg a törvényt, amely tiltja a gyilkolást. Holott a természetben minden leöli a másikat: a sas a nyulat, a tigris a bárányt, a vidra a halat, a pók a legyet, a nap a sötétséget, a nyár a telet. Ez az én külön filozófiám.

– Érdekes... – szólt Illenczi, míg az asszony csöndesen ült, s a vendég vonásait vizsgálgatta. Hideg, komor vonások voltak, mintha belemarták volna magukat az arcbőrbe. – Azonban szükségesnek érzem, hogy figyelmeztesselek valamire.

– Parancsolj! – szólt a főhadnagy kissé kelletlenül, amiért ismét kizavarták elbeszélése sodrából.

– Tulajdonképpen mosolyogni kell rajta. Téged azonban esetleg érdekel. Nemde, a gyilkosság tíz év előtt történt?

– Igen, tíz év előtt.

– Az emberek ennyi idő alatt felejtnek, talán tudva is kitörölnek egyet-mást az emlékezetükből. Így például a múltkor egy társaságban fordultam meg, ahol a te esetedről szólva egy ismert notabilitásunk⁵ ezt mondta: „Én azt hiszem, ez az egész gyilkosság csak mese.”

Marjai hitetlenül, de kissé meglepve nézett föl.

– Mese? Benne volt minden újságban. Otthon vannak mind, sorba rakva. Az egyikben le is vagyok rajzolva.

– Mégis többen akadtak – folytatta a háziúr –, akik mosolyogtak a báró szavaira, s azt mondták: „Tényleg nincs kizárva a dolog.” Tudod, tíz év nagy idő.

A főhadnagy kissé izgatott lett.

– Engedelmet kérek, nem olyan nagy idő. Az ilyen dolgok nem évülnek el egyhamar. Milyenek az emberek... hihetetlen! Nevetséges, de úgy van: irigylik tőlem az esetet, nemde?

– Mindenesetre. Én természetesen melletted foglaltam állást, és azt mondtam: „Felelek a dologért”, de mégis, mint jellemző esetet, fölemlítem. Ugyanakkor abban a társaságban, amelyben nagyon sok előkelő ember volt, az olasz királygyilkosról kezdtek beszélni, s azt mondták, hogy valóban bátor ember volt.

– Az egy közönséges gazember volt! – vetette ellen Marjai főhadnagy. – Pénzért bérelték föl: tetteben nincs semmi nemes vonás. Csak nem gondolod, hogy ideális gyilkos?

⁴ matematikával

⁵ közismert, tekintélyes (közéleti) ember

– Ó, dehogy! – nyugtatta meg Illenczi. – Eszményi gyilkos vagy például te, aki a becsületért cselekedtél, de nem ő, aki az anarchizmust szolgálta.

Egy pillanatig csönd volt, aztán Marjai vette föl a szót.

– Amit az előbb mondtál, nem megy ki a fejből. Rosszakarat volna ez avagy feledékenység? És sokan hallották? Bizonyára tovább is terjesztik a hírt, s kiderítik, hogy nem gyilkoltam, sőt talán még a feleségemmel élek, nemde?

Megsimogatta homlokát.

– Voltaképp itt tenni kellene valamit, hogy ez a rágalom elüljön. Jó volna, ha felelősségre vonnám az illetőt? – kérdezte meg a háziurat.

– Azt, kérek, ne tedd, mert diszkréció alatt mondtam el a dolgot.

– De hát valamit mégiscsak ki kell eszelni. Végre is ez sértő inszINUÁCIÓ⁶, mert annak idején a becsületemet toroltam meg, s erre ma is súlyt helyezek.

– Mindenesetre gondolkozni kell e dologról – hagyta helyben Illenczi. – Én is úgy tartom, hogy a neved megkíván valami reparációt.⁷ És különben se árt, ha az emberek megint visszaemlékeznek egy kissé a dologra. A te eseted nem oly közönséges, hogy kifacsart citromként el lehessen dobni.

– Nagyon köszönöm baráti szívességedet – szólt Marjai fölkelve –, és még igénybe fogom venni. Fogadd hálámat. Kezét csókolom, nagyságos asszony, talán nem untattam azzal, amiről beszélgettünk.

Meghajlott és elment. Illenczi elmosolyodott, és így szólt a feleségéhez:

– Íme, az őszinteség és az érdekesség. Most megy a nagyharanghoz, és kihirdeti, hogy igenis ő a gyilkos, és leteszi rá a szavát, hogy ő az. Boldogtalan volna, ha valaki elfeledné, hogy Marjai főhadnagy meggyilkolta a feleségét. Ez olyasmi lenne, mintha Hamletet nem Shakespeare írta volna.

Az asszony is elmosolyodott.

– Valóban, ez az ember vérrel kendőzi az arcát, de mégiscsak kendőzi! – jegyezte meg.

Illenczi a felesége vállára tette a kezét.

– Én az istállóban lakom egész nap, ő meg a morgue-ban,⁸ nos, melyik a jobbik? Ő nem tud ellenni két percig anélkül, hogy ne arról beszéljen, mint ölte meg azt a szegény asszonyt, akinek végre is igaza volt. Ki ne csalná meg ezt a hőst? Ha száz halált hal a szerencsétlen, akkor is jobban jár, mintha hozzá volna láncolva.

Leült a kosárba, s kezébe vette az újságot. Az asszony a párkányra támaszkodott, és kiengesztelődve mosolygott.

– Ha pedig nem hagy békében – szólt Illenczi az első sorokat átfutva –, akkor én is érdekes ember leszek. Majd elvállik, hogyan fog velem boldogulni.

(1903)

⁶ koholt rágalom, ráfogás

⁷ javítás, kárpótlás, elégtétel adás

⁸ (ejtsd: morg) hullaház

VAGY**Összehasonlító elemzés**

Szabó Lőrinc két költeménye mind a téma, mind a nyelvi megformáltság tekintetében számos rokon vonást mutat. A tücsökgene metaforikus jelentése, a megszólalás helyzete és a költői beszédmód terén azonban számottevő különbségek is érzékelhetők. Hasonlítsa össze a fenti szempontok figyelembevételével a két költeményt!

Szabó Lőrinc: *Dalmácia tücskeihez*

Mintha a föld zenéje volnál,
nyelve a fáknak, kis tücsök,
úgy megzendült tőled a táj
Cetinje és Budva között,

úgy megzendült a hegyek alja,
mikor a kopasz Karszton át
megint az Adriához értünk
és agavék és fügefák

vettek körül és pálma, ciprus...
Gyujtogatott a déli nap
és mindenütt kerestelek
és sehol se találtalak,

mert hang voltál csak, élesebb,
mint nálunk, sziszegő zene,
részegebben zakatoló,
mint a gyors dsesszek üteme,

hang voltál, kemény és konok
s érces, mint a motoroké,
és elkísértél még soká
Raguza, Korcula felé

s ott is, másutt is, mindenütt
hallgattam duhaj dalodat
s fán és bokron kerestelek
és sehol meg nem láttalak,

és te csak zengtél, lüktető
bogár, titokzatos zenész,
és a dalmát szigeteket
felkapta ez a berregés,

szárnyára kapta, vitte, – ha
lehunytam a szemeimet,
tengerzúgássá vált a föld
s a felhőkbe emelkedett,

s ha bosszantott is néha már
ez a szörnyeteg muzsika,
nemsokára nevettem, oly
szilajon szállt az irama,

úgy szállt a ragály, úgy sodort
primitív boldogságokat,
tücskök, akiket valaha
„majdnem istenek”-nek hívott

a görög költő... Óh örök
dorbézolás istenei,
de jó rátok gondolnom és
emlékezetből hallani,

még egyszer, itthon, messziről
idehallani hangotok:
mert csak lehunyom a szemem
és újra köztetek vagyok,

ott, lent, ahol a déli nyár
– mintha szomorúságomat
cáfolná – azt harsogja, hogy:
„Nincs igazad, nincs igazad”,

s félig már itthon is hiszem,
amit ti, tücskök, millió
boldog örült, hirdettek: azt,
hogy élni jó, hogy élni jó.

Szabó Lőrinc: *A nyugodt csoda*

Tudom, semmi, de semmi közöttök
hosszám, butuska tücskök a fű között,
mégis jólesik azt képzelni, hogy
mikor, így, este, ablakot nyitok,
nekem üzentek, sok hű kis barát,
lelkendezve, hogy csak szép a világ, –
és hogy amiként szobámba a rét
vigaszna lengeti be fűszerét,
a hömpölygő, meleg szénaszagot
s benne az ezer szikra csillagot
s a parázs holdat, ti is úgy külditek,
olyan lélekkel, köszöntések,
úgy építitek, hangokból, puha
zenéből, ide, az ágyam köré,
az izgatott nap romjai fölé,
azt, ami örömünk volt valaha,
közös örömünk: a nyugodt csodát,
a zengő, boldog, nyári éjszakát.

Forrás: http://dia.pool.pim.hu/html/muvek/SZABOL/szabol00154_kv.html

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Szövegértés		40	
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség	20	
	szerkezet, felépítés	20	
	nyelvi minőség	20	
Levonások	helyesírási hibák	Levonható: 15	
	íráskép	Levonható: 3	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		100	

javító tanár

Dátum:

		Elért pontszám egész számra kerekítve	Programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés			
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség		
	szerkezet, felépítés		
	nyelvi minőség		
Levonások	helyesírási hibák		
	íráskép		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: